

SLO over actualisatie van kerndoelen

INBRENG VOOR TECHNISCHE BRIEFING 30 MAART 2022

AANLEIDING

Op 6 april vindt het commissiedebat plaats van de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur & Wetenschap over 'curriculum in het funderend onderwijs po/vo'. Het maatschappelijke en politieke debat over de actualisatie van het curriculum loopt al sinds 2014. Leerlingen, leraren, schoolleiders, bestuurders en vele betrokken (maatschappelijke) organisaties hebben behoefte aan duidelijkheid op dit thema. Als SLO delen wij dit. Wij geven u - vanuit onze expertise - graag meer informatie tijdens de technische briefing op 30 maart aanstaande, zodat u als Kamer hierover met de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs in debat kunt gaan.

Actuele kerndoelen maken helder wat de overheid van scholen verwacht

Kerndoelen zijn de wettelijke opdracht aan scholen over wat leerlingen moeten kennen en kunnen aan het einde van het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. De huidige kerndoelen zijn echter ruim en vaag geformuleerd. Ook worden er geen eisen gesteld aan wat leerlingen moeten beheersen. Daarnaast zijn de doelen niet meer actueel (2006) en ontbreken belangrijke inhoud. Het leidt tot onduidelijkheid bij leraren over wat 'moet' en 'mag'. De vele leermiddelen uitgebracht door educatieve uitgeverij maar ook door maatschappelijke en commerciële organisaties, geven vervolgens een zo compleet mogelijke invulling aan het curriculum. Dit alles veroorzaakt werkdruk en overladenheid. Ook leerlingen ervaren deze overladenheid. Bovendien stuiten leerlingen op drempels bij overgangen in het onderwijs. Tenslotte heeft Nederland als één van de weinige landen in Europa (nog) geen landelijk vastgestelde doelen voor bijvoorbeeld burgerschap en digitale geletterdheid.

Actualiseren van kerndoelen vraagt om een politiek besluit

Als expertisecentrum voor het curriculum vinden wij het belangrijk dat de kerndoelen worden geactualiseerd. Kerndoelen zijn verankerd in wet- en regelgeving. Het is daarom belangrijk dat de minister en de Tweede Kamer voor aanvang overeenstemming vinden over de uitgangspunten voor de actualisatie van de kerndoelen. Uiteindelijk legt de minister de ontwikkelde concept kerndoelen voor aan de Kamer, waarna ze formeel worden vastgesteld.

Hieronder onderbouwen wij waarom het actualiseren van kerndoelen belangrijk is voor scholen, leraren, leerlingen en lerarenopleidingen en wat volgens ons belangrijke uitgangspunten zijn.

Met actuele kerndoelen voor primair onderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs:

- bereiden we leerlingen beter voor op het vervolgonderwijs en op hun toekomst

Actuele kerndoelen zijn de basis voor het onderwijsaanbod in primair en voortgezet onderwijs. Een curriculum met actuele inhoud maakt helder wat we van leerlingen verwachten zodat zij goed zijn voorbereid op het vervolgonderwijs en op hun verdere toekomst.

- voorziet de overheid in een duidelijke opdracht aan scholen

Met actuele kerndoelen geeft de overheid leraren en scholen helderheid over wat er van hen wordt verwacht. Het concreter formuleren van de kerndoelen is essentieel om inzichtelijk te maken wat 'moet' en 'mag' en geeft houvast bij het ontwerpen van 'eigen' onderwijs. Het voorkomt daarmee overladenheid en zorgt voor het terugdringen van werkdruk bij leraren. Daarnaast geven heldere doelen de juiste sturing aan het onderwijs en maken ze het mogelijk om sneller in te grijpen bij tekortschietende kwaliteit.

- helpen we leraren en scholen optimaal om zelf keuzes te maken in pedagogiek en didactiek

Goed onderwijs ontstaat altijd in de school. Actuele kerndoelen zijn een belangrijke randvoorwaarde, maar bieden geen garantie voor goed onderwijs. Leraren en teams binnen scholen maken vanuit hun onderwijsvisie en professionaliteit dagelijks de vertaalslag van doelen naar de best passende didactiek en pedagogiek. Daar ontstaat de échte kwaliteit van onderwijs. Een actueel en goed doordacht curriculum biedt leraren en scholen betere handvatten daarvoor.

- verstevigen we de basisvaardigheden structureel in de wet- en regelgeving

Er zijn zorgen over de basisvaardigheden van leerlingen. Terecht, want als leerlingen onvoldoende taalvaardig of gecijferd zijn, leidt dat tot grote problemen in het onderwijs en later in de maatschappij. Voor het structureel versterken van basisvaardigheden zijn actuele kerndoelen de elementaire basis. Daarom is het van belang om nú de ondersteuning van scholen op basisvaardigheden te intensiveren. SLO pleit ervoor om tegelijkertijd basisvaardigheden structureel te borgen met actuele kerndoelen.

- verbeteren we doorlopende leerlijnen en daarmee de doorstroom van leerlingen

Actuele kerndoelen nemen inhoudelijke drempels in het onderwijs weg. Het onderwijsaanbod tussen primair onderwijs en voortgezet onderwijs gaat beter op elkaar aansluiten en de inhoud is geen barrière meer voor doorstroom tussen leerwegen in het voortgezet onderwijs. Leerlingen krijgen hierdoor meer kans hun potentieel waar te maken.

- verkleinen we de verschillen tussen scholen

Actuele kerndoelen zorgen ervoor dat alle scholen werken aan dezelfde doelen. Dit draagt bij aan de basis op orde krijgen en vergroot gelijke kansen voor leerlingen. Het aanbod van belangrijke maatschappelijke thema's als burgerschap en digitale geletterdheid is niet meer afhankelijk van de keuze van de school, maar geldt voor alle scholen.

- bieden we mogelijkheden om overladenheid tegen te gaan

Actuele kerndoelen zorgen ervoor dat explicieter wordt wat 'moet' en waar de ruimte ligt voor eigen invulling door de school. Het geeft daarmee richting én ruimte voor scholen om de juiste keuzes te maken. Door onnodige overlap tussen kerndoelen weg te nemen en meer samenhang te creëren tussen kerndoelen, kunnen we de (ervaren) overladenheid helpen terugdringen.

Het proces om te komen tot actuele kerndoelen moet anders dan voorheen

De afgelopen jaren hebben er verschillende initiatieven (Onderwijs2032 2014-2016 / Curriculum.nu 2017-2019) plaatsgevonden om het curriculum te herzien. De opbrengsten hebben tot de nodige kritiek geleid over het proces en de opbrengsten, waardoor de voortgang is gestagneerd. De leerpunten uit deze trajecten zijn meegenomen om te komen tot een proces om kerndoelen te actualiseren. SLO adviseert een aantal belangrijke uitgangspunten:

- ➔ Een overzichtelijk en kleinschalig proces
- ➔ Een duidelijke doelstelling: kerndoelen actualiseren
- ➔ Een heldere werkopdracht met onderbouwde uitgangspunten en kaders
- ➔ Een proces waarbij kerndoelen als één geheel worden ontwikkeld
- ➔ Uitvoering door leraren, vakexperts en curriculumexperts
- ➔ Gepaste betrokkenheid van de onderwijspraktijk, vakverenigingen en relevante (onderwijs)organisaties
- ➔ Eerst kerndoelen ontwikkelen, daarna bepalen welke aanpassingen nodig zijn in de referentieniveaus taal en rekenen
- ➔ Curriculum.nu is een bron, geen absoluut uitgangspunt

Het is van belang om ook expliciet te maken waar het proces zich **niet** op richt:

- ➔ Geen voorgeschreven pedagogiek en didactiek
- ➔ Geen voorgeschreven onderwijstijd per leergebied of vak
- ➔ Geen leerstof per schooljaar

Actualiseren kost tijd en kan met een compacte groep

Zorgvuldig actualiseren van kerndoelen kost tijd. Wanneer we in 2022 starten, dan kan de wettelijke vaststelling van de kerndoelen omstreeks 2025 plaatsvinden. SLO kan in 12 maanden concept kerndoelen ontwikkelen met een compacte groep van leraren, vakexperts en curriculumexperts. Daarna beproeven scholen de concept kerndoelen in de onderwijspraktijk. De tijdelijke curriculumcommissie adviseert de minister over de concept kerndoelen. Uiteindelijk legt de minister de kerndoelen voor aan de Tweede Kamer. De hele onderwijssector kan omstreeks 2025-2026 met een geactualiseerde set kerndoelen aan de slag.

Prioriteer eventueel bij de implementatie

Natuurlijk willen we voorkomen dat geactualiseerde kerndoelen bij invoering tot (meer) werkdruk leiden. Daarom kan in 2025 bepaald worden of, en zo ja welke leergebieden scholen met voorrang moeten implementeren. Scholen krijgen daarnaast zelf de regie over het tempo waarin zij de andere leergebieden implementeren. Op deze wijze ontwikkelen we het curriculum in samenhang, maar blijft er ruimte voor inhoudelijke prioriteiten.

Over SLO

Wij zijn het landelijk expertisecentrum voor het curriculum. Het curriculum is een belangrijk fundament voor goed onderwijs. SLO heeft daarmee een unieke focus en taak bij het ontwikkelen en onderhouden van landelijke leerplankaders, het ondersteunen en adviseren van de minister omtrent leerplanontwikkeling, en onderzoek ten aanzien van het curriculum. Onze opdracht is vastgelegd in wetgeving en richt zich op het curriculum voor primair, speciaal en voortgezet onderwijs in Nederland. We baseren ons hierbij op maatschappelijke ontwikkelingen en wetenschappelijke inzichten. Samen met leraren, schoolleiders en andere partners dragen we bij aan de kwaliteit van het onderwijs.

SLO actualiseert in opdracht van de minister (december 2021) de examenprogramma's Nederlands, Moderne Vreemde Talen (MVT), Wiskunde, Maatschappijleer en de Natuurwetenschappelijke vakken. Dit gebeurt in verschillende vakvernieuwingscommissies bestaande uit leraren, vakinhoudelijk experts en curriculumexperts. Ook ondersteunt SLO het onderwijs met kennis en producten om de basisvaardigheden te versterken.

Hebt u vragen? Neem contact op met SLO:

Jindra Divis, algemeen directeur SLO

j.divis@slo.nl | 06 13 09 95 30

Bernard Teunis, programmamanager actualisatie curriculum

b.teunis@slo.nl | 06 13 00 07 16